

תקבב

דברי

יורה דעה סימן רכד

יצ"ב

כאלו הם מן מקוריהם יושבים בעגולה, ובד"ה חויה שמואל לוי חבירו שהיה יושב מן לשינה של שאר מחס עיי"ש, וא"כ מפסידים לשאר המחסים המבינה ועיגול של הזדיק שה עבר גדול להם. וזה היה מקום לחלק כנ"ל בין לפנות וכן לקבור לתחלה ודו"ק.

ב אך עיקר הדבר מה שלבי נוקפיה היה ההבאה לרין ישראל. והגם שבמ"מ מהרל"ב ס"י ס"ג צ"ד מקודם דאפילו גילה דעתו בחיי בפירוט דלאו שפיר למסק מיתנה לא"י, ואיכא למימר דעמאל דליה הוא משום דתש להוא דקאמר בירושלמי כלאים פ"ט סוף ה"ג לרבי בר קרייא לא שרי למסק למיתנה לא"י, אפי"ה שרי לגויה למסקיה ומתוה קא עבדי כיון דכל הפוסקים כתבו מעלת הקבור בא"י וכו' ואלנעא דכולהו לא חיישין להיא דרבי בר קרייא. ומ"מ מדיק שם. הריכא דאמר בפירוט אין דעתו מתכנתם להפריז על המדה ולהורות לגויה שיעברו על דבריו, אמנם היכא שלא ליה בפירוט שלג להעלותו אע"ג דגילה דעתו בחיי ללא שפיר למעבר הכי שרי, וכ"ש היכא דלא גילה דעתו שרי ומתוה קעבד עיי"ש. אך מכיון שלא שמענו ממלמדי הבעש"ט ז"ע שעלהו אוחס לאחר הסתלקותם לא"י, אף שעי"ה השמלות ועירפא היה במציאות העלות, ולא שמענו כלל וכלל שהשתדלו בזה, נראה מזה שחששו מאוד להוציא"ה מהמדינה מאור זה ובעתה רבי בר קרייא.

ד ודו"ק חו"ק ג' מקומות. פירשתי וימי דף רכ"ה ע"ב. חתן מינין מן דניפק בשמיה ברשומא אחרא גופא דיליה ותקבב צארעא קדישא עליה כתיב ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה, ועקב אמר וקברתי בקבורתם ונשמתיה נפקא ברשומא אחרא, אמר ר' יהודה שאני יעקב דשכינתא הוא אחרית ביה ואחדקתא ביה וכו' עיי"ש. ובפרשת תרומה דף קמ"א ע"ב. מן דנשמתיה נפקא לבר מארעא קדישא והוא גופא אסתאב טההו רוח מסאבט יהוה רוח מסאבט אשתאבטי גויה עד דתב ליה עפרא, ואי יהוה גופא דאשתאבטי ביה יהוה רוח מסאבט סלקין ליה לאתקברא גו ארעא קדישא עליה כתיב ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה וכו', יוסף לא שלט על גופיה רוח מסאבט לעלמין אע"ג דנשמתיה נפקת ברשו אחרא וכו' ועם כל דא לא נעא דגופיה יסלקון ליה לאתקברא צארעא קדישא אלגא אמר והעליתם את עצמותי ולא גופי, יעקב לא מיה וכו', וכו' דאיהו גופא דקדישא עליה דשפירו דליה אמר לכל סטרין, וע"ד כתיב ביה ונחלתי עם אבותי וגשאתי ממלכתיס גופא שליט וכו' עיי"ש. ובפרשת אחרי דף ע"ב ע"ב, תאנא כתיב ותבאו ותטמאו את ארצי וגו' א"ר יהודה ונאה חולקיה מן דוכי כתיב למתרי מורבא צארעא קדישא וכו', וכל מן דלא וכו' בחיי ומיימין ליה לאתקברא חתן עליה כתיב ונחלתי שמתם לתועבה, ודמיה נפיק ברשומא ונראה אחרא גופיה אחי חתום רשומא דארעא קדישא, כביכול עבד קדש חול וחול קדש עיי"ש.

ג נדרש רבה [פרשת ויחי י"ו ה'] ונבנחמוה [וימי סימן ג'] מוכר העובדא רבי ור"א [בירושלמי הנה"ל], אמר שראו ארון של מה שגא מר"ל להקבר בארץ ישראל, אמר רבי לר"א מה הועיל זה שימיה נשמתו בחו"ל ונא להקבר בא"י אני קורא עליו ונחלתי שמתם לתועבה וכו' עיי"ש.

ד והגם שהיה מקום לחלק בין להבא מיחף וכן לאחר זמן מרובה, מ"מ חייגן בזה"ק פרשת תרומה הנה"ל דגם ביוסף שאמר והעליתם את עצמותי ולא גופי דייקא משום דלא שלט על גופיה רוח מסאבט לעלמין, וא"כ מאן מפסיג לחלק בין דריק לדיק ומי יודע עד היכן הדברים מגוייגין. ולכן לא שמענו שהפארי לתלמידי הבעש"ט ז"ע, ואף שגבאי דלין כחוצות קיי"ה ע"א דרשו מוכפר אדמתו עמו כל הקבור בא"י כאלו קבור תחת המונח עיי"ש, מ"מ חששו לשיטת הוה"ק והוא שיטת רבי בירושלמי ובמדרשים הנה"ל.

א ודו"ק ונא אטו שהגם שהמלכ"ב הנה"ל כתב של העוונות וכו' כדאיתא בתלמודי בגלי וירושלמי ובמדרשים ואלנעא דכולהו לא חיישין להיא דרבי בר קרייא וכו' עיי"ש, הנה לקט שכלי י"ל שהדבר שני במחלוקת גם בש"ס דילן. דשם בכחונות, א"ר אלעזר כל הדר בא"י שרי בלא עון שנאמר וכל יאמר שכן חלתי העם היושב בה נשוא עון, א"ל רבינא לרב אשי אן פסולי טמאים מתנין לה, אמר רב ענן כל הקבור בא"י כאלו קבור תחת המונח וכו', וענין יעקב שם [בד"ה כאלו] מואר דהלי במחלוקת הקודמת, דרכ ענן נמי ס"ל כר"א שהיושב בא"י נשוא עון וכיון שהארץ גורמת לכפר עונו לכן בכל מקום שנקבר הוא כאלו הוא נקבר תחת המונח עיי"ש, נמאך דלרבינא (או להגירסא שלפנינו: רבא) דאמר רבא אן פסולי טמאים מתנין לא ס"ל קן.

ג מלשון הרמב"ם פ"ה ממלכ"ב ה"א, כל השוק בא"י עונותיו מחולין שנאמר וכל יאמר וגו', וכן הקבור בה נתכפר לו וכו', שמעתי דהא בהא חילא הני חרי מימרות, ורק משום דס"ל כר"א קאמר רב דכל הקבור בא"י וכו', וא"כ למאן דדרש ליה לפסולי מלאים לית ליה הא וכנ"ל. ועיין גלח"מ שם.

ד עכ"פ לרב ענן הוא משום כפרת עון, ולהוה"ק איכא ככה"ג רוח מסאבט כיון דכתיב כפרה. ונאם אינו כריך כפרה הרי גם לגמי דידן אין מעולותא בקבורת א"י.

ב פרשת האזינו [פיסקא ש"ג] דרשינן דרשות אחרות בך קרא, וי"ל שם, וכפר אדמתו עמו מינין אחת אמר שהריגות של ישראל ביד אבותיו העולם

דברי

יורה דעה סימן רכד

יצ"ב

תקבב

ד"ל דייק מדקאמר בקברי אשר כרייה לי בארץ כנען דמשמע דעיקר קבורת הארץ היה חבוי לו א"י וכו' עיי"ש, וכן כתב ביה חו"ר שם.

א הוה"ק י"ל במ"ש אשר כרייה לי בארץ כנען דלרבותא נקט, דאף שזה ארץ כנען שייך ותבאו ותטמאו, אפילו הכי וגשאתי ממלכתי וקברתי בקבורתם, ולמה, משום וכתבתי עם אבותי בשכיבה בעלמא ולא בתיבה וכמ"ש בזה"ק הנה"ל משום דיעקב לא מת. שו"ר שכן כתב גם גמור הקדש להלן שם [ס"י ה'] עובדא דרבי ור"א עיי"ש.

ה וגם י"ל דר"מ ור"א דס"ל דרשות למיפק היינו דוקא אם היה בחיים חיותו בא"י ואלא משום, וכתב דכחונות שם עולה הוב רגיל דהוב סליק לא"י נח נפשיה בחו"ל, אהו אמרו ליה לר"א אמר אנת עולה על אדמה עמאה תמות, א"ל ארונו בא, א"ל אינו דומה קולטמו מחיים לקולטמו לאחר מיתה עיי"ש, משא"כ בשאל היה בלא בא"י וראיתי ביה מראה בירושלמי סוף כלאים, שיעקב ויוסף שאני שנעל כחם היו במלכ"ב, והבא שיש אומרים דס"ל שאין קבורת א"י מועילה אלא למי שנכנס בה בחיי אע"פ שלא מת בה עיי"ש, ואפשר דגם גמי דידן מיירי ככה"ג. והוה"ק מתמיה גם בחי שיהי בא"י.

ו ויש בירושלמי כלאים ובכחונות השיב ר"א לרב בר קרייא, כיון שכן מגיעין לא"י הן נוטלין גוש עפר ומניחין על ארונן כתיבי וכפר אדמתו עמו. ובמראה הפנים כלאים כתב, כלומר דבקבורה שנקברין שם אכמי הייתי קורא ותבאו ותטמאו על שעת הבאת אותם לשם שעדיין לא כיפרה עליהם אדמת א"י, לפיכך מיד כשמגיעין לא"י נוטלין גוש עפר ומניחין על ארונן וזה מכפר מיד עליהן כדכתיב וכפר אדמתו דאף האדמה שבה עליהן מקודם הקבורה מכפרת עליהם עיי"ש. ובש"ר קרבן בכחונות כתב דבה שמונין גוש עפר הרי הוא כאלו נקבר שם ומתכפרו עונותיו ושוב הרי הוא כזדיק ואין הזדיקוס מתמלחין עיי"ש, ועיין באור זרוע ה"ל אפילו ס"י ח"ט. ואפשר לומר דדייקא ככה"ג החירו ר"מ ור"א לנסוקי דכשנאין לגבול א"י מניחין גוש עפר, משא"כ כשכביאים כפסיה וכו' ישר למוך א"י גם לדידהו איכא משום ותבאו ותטמאו ודו"ק.

ז ובש"ם כחונות קיי"ה ע"א, א"ר אלעזר ממים שבחו"ל אינם חיים וכו', ולר"א לדיקוס שבחו"ל אינם חיים, א"ר אילנא ע"י גלגול וכו' אמר אבי מחילות נעשות להם בקרקע, וגשאתי ממלכתי וקברתי בקבורתם אמר קרנא דברים בגו יודע היה יעקב אבינו שזדיק גמור היה ואם ממים שבחו"ל חיים למה טעירית את צונו, משא"כ לא יזכה למחילות וכו'. ויבלקוט [ויחי רמז ק"ו] וכן עיין יעקב בכחונות שם הגירסא, שלא קנע עליו זכר מחילות.

ה נהגה לשון הרמב"ם פ"ה ממלכ"ב ה"א, אמרו חכמים כל השוק בא"י עונותיו מחולין וכו', וכן הקבור בה נתכפר לו וכו', ואינו דומה קולטמו מחיים לקולטמו אחר מומא, ואע"פ גדולי החכמים היו מוליכים מתייהם לשם לא ולמד מיעקב אבינו ויוסף הזדיק עכ"ל. ומלשון ואע"פ שכבר אמר שכתב ויחיו דומה וכו', נראה להדיא דמ"ש דגם לאחר מיתה לית איה קליטה במקמת ורק אינו דומה למחיים זה דיענין מיעקב ויוסף. וזה ברור למצין. וא"כ כיון דלהוה"ק יעקב ויוסף שאני שפיר י"ל דהא דאינו דומה קולטמו מחיים לקולטמו לאחר מיתה היינו שאין שום מעלה וענין בקליטה דלאחר מיתה. וכלשון בירושלמי כלאים שם עולה נחיתא הוא אידמתן חתן שבי, אמרין ליה מה לך בני אן מסקין לך לארעא דישאלא, א"ל ומה הנייה לי וכו' עיי"ש. וכן עובדא דרבי בר קרייא שם ובמדרשים הנה"ל הלשון מה הועילו אלו.

ג יל"ע שהריאה מיעקב דלולי משום קבורת אבותיו שרי ואלאמרו וקברתי בקבורתם. ומלאמתי גמור הקדש על המדבר פרשת ויחי [י"ו ה'] במ"ש כל האבות חובעים וממציין קבורת א"י, שכתב דמיעקב ליכא ראייה כל כך דאיכא למתני שלא נחאיה אלא להקבר בקבורת אבותיו וכו', אלא

והנה הגרע"א גנליון הש"ס שם צין להמוס' בטובה ה' ע"א ד"ה כל אדם שהקשו שם ח"ל, מימה אחא לא חשיב האי משנת חלק והא דלמר כפי"ב דכחוטת מחיס שבחול"ל אינס חיס עיי"ש, וכונת הגרע"א להקשות שהרי באמת אמרו כאן דחיס עיי" גנגול, וזה ע"כ לפסס כ"א דחילו לנדיקים מחלות נעשות להם.

אך י"ל כוונת קושיית המוס' לגירסא דידן שמה לא יוכה למחלות דמשמע שצריך לזה זכות גדול ודקות כשגבה, דהרי אף שידוע היה יעקב דלדיק גמור הוא מ"מ חשש שלא יוכה למחלות, ונלפי"ן מחלות רק לנדיקים גדולים ושאר נדיקים עיי" גנגול, ופסס מחיס שבחול"ל אינס חיס כלל, ועיין במהרש"א ובעיניו יעקב וזכרפלאה שם, וא"כ שפיר הקשו המוס' דלמה לא קשטיב מחלק סחס כ"א המחס בחול"ל אך לגירסת הילקוט והעין יעקב שלא קבל עליו זכר מחלות ואכל באמת כל הנדיקים וזכיס למחלות, שפיר י"ל דהא דקאמר ולר"א נדיקים וכו' ומשני עיי" גנגול זה בכל ישראל הזוכיס לטוה"ב, וכמ"ש [פסהדרין ג' ע"א] כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כולם נדיקים וכו', ונלא קשה קושיית המוס'.

ויש לומר ששני הגי' תלא כנגיל, דסס בעיניו יעקב כמ"ש יודע יעקב שצדיק גמור הוא ופרש"י ולא היה צריך לזכות א"י, והכוונה למאי דלמרינן לעיל כאילו קטור תחת המזבח שמכפר עליו לזה לא היה צריך יעקב, ואי משום תחית המחס לזה קאמר ואס מחיס שבחול"ל חיס וכו' עיי"ש, ורק משום שלא קבל עליו זכר מחלות, זה א"ש להוה"ק דרק משום דלא שלטא ביה רוח מסאבא יאית לאסוקי. אבל לגירסתא שלפנינו שמה לא יוכה למחלות והיינו דחשש שמה יגרס המטא, ועיין בזהפלאה שם, הרי שלא דוקא ככה"ג דלא שלטא מסאבומא, ואף כשחושש שלא יוכה למחלות שפיר דמי להעלותו.

וי"ף ג"כ דלהגירסא שמה לא יוכה למחלות הוי כבינין אם יעלו אוחו, שנראה בזה שהוא מאלו שחוששין עליו שלא יוכה, ולכן הוצרך יעקב להטביע אותם על כך כי מעצמם מחמת מעלייתא דא"י לא היו מעלין אוחו.

והוא"ו י"ל דכל הענין תלוי אם נדיקים מטמאים, עיין ב"מ ק"ד בחור"ה מהו שפסדרו שהביאו בזהליו כשהיה קובץ את ר"ע כו' א"ל נדיקים אין מטמאין ודמה אוחו כן משום כבודו דר"ע ועיקר טעמו היה לפי שהיה מת מצוה עיי"ש, והאריך בזה דו"ו כמשכונתו אשר היא לו נדפסה בדברי יחזקאל [סימן א'], והביא שם מהוהו"ק פרשת ושלח דנראה משס דקברי נדיקים אינס מטמאין, ושמהר"א"ג כתב דמשכונתא האי מימלא וכו' עיי"ש מה שמסיק דאסור

לכהניס לילך באהל קברי נדיקים, ונע"ע להלן סי' רל"א ורל"ב, אך לכאורה אולי היה מקום לחלק בין מגע לאהל, דגם למ"ש המוס' שם היינו רק למגע אבל באהל אין מטמאין, וזה לעומת זה כמו בקברי עכו"ם חילקו הפוסקים בין מגע לאהל מלבד הידאס שלא חילק בזה כידוע, עיין טור וכו' יו"ד סו"ס ע"ב ומה שהאריך בזה במל"מ ריש פ"ג מאבג.

ואם היינו אומרים לנדיקים אינס מטמאים כלל היה אפשר לומר דלא שייך בזה וחבאו וחטמאו, אך לפמ"ש המוס' הג"ל לא הועלנו כלום, ואף אם זה לאחר זמן מריצה כשכבר כלה הכל די"ל דל"ש וחבאו וחטמאו, מ"מ הרי כל שאין לו קנאה גלבו אין עלמותיו מרקוביס [שבת קנ"ב ע"ב], ושמענו מנדיקים שפתחו קבריהם ומלאו אותם שלמים, וא"כ שוב שייך ומבאו גוי'. ואף ש"ל דאס נמלא שלם אחרי שניס מרוביס הרי הוא כמ"ש ביוסף, אבל מאן מפסיק לחלק ומי יודע עד מה, והוה"ק חילק בין יעקב ליוסף שאמר אח עלמותיו עיי"ש דברים העומדים ברומו של עולם.

בבבכ"ד לא נוכר ברמב"ם ובשו"ע שיש משה בהולכה לא"י כדי לקיים וכפר אדמתו, והרמב"ם רק כתב שהיו מוליכים גסס, ובשו"ע [סי' קס"ג ס"א] אפשר דרק מותר לפנות דכשמתכוין לטובתו אין בזה איסור פיטוי ודו"ק, וקצת ז"ע על מהר"ל"ח הג"ל דנקיט בלשון מזה. וי"ל דמה"ט גופא דיש לתשוב ג"כ לדברי הוהר, לכן לא הביאו שמלוה לעשות כן ודו"ק כ"ד.

וא"כ מכיון דגם בגמ' דידן ובספרי לאו כו"ע ס"ל הך דכאלו קטור תחת המזבח שעי"ז יהיה היתר להעלות לא"י וכי"ל, וגם באופן שלא היה בא"י וכאשר הארכנו, שוב י"ל דהוה"ק מכריע בזה, ובמ"ש בספרי הכללים לגבי מחלוקת הפוסקים, עיין שו"ת חכס צבי סי' ל"ו ונרדב"ו סי' ל"ו שנמתחוקת בגולה לכו"ע הוהר מכריע, וככה"ג לא ראינו הוי ראייה וכי"ל מתלמידי הנעש"ט ז"ע שנגררו אחרי הוהר.

ובפר"ט שלפי הג"ל אפשר דגם לגמ' דידן רק בזה"ב בא"י מקודס או דיקא איכא מעלייתא, ולכן לא אוכל לקבל עלי' ההכרעה והאחריות לדבר כזה, ולפי נוקפי בכל הענין אף שכבר נהוג בזה כמה וכמה מ"מ מי לא יירא ויפחד להכריע בזה על צדיק קדוש עליון מדורות הקודמים שהלכו בעקבות הוה"ק, ומי שלבו רחב ממני ולו רב כח לקבל אחריות יורה וידן ויקבל שכר מן השמים.

טורד אני מאד בעת ורק הארכתי לכמ"ע מכיון שהוא דבר שלא מצאתי מבורר ומבואר בספרים. יקותיא"ה יהודה ה'ברישפאם

